

ВІДГУК

офіційного опонента — кандидата юридичних наук Бондаренко Ольги Сергіївни — на дисертацію Дмитренка Сергія Миколайовича «Адміністративно-правове забезпечення самоврядного контролю у сфері земельних відносин», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Протягом останніх двох десятиліть Україна перебуває у фазі активних соціально-економічних, політичних та світоглядних трансформацій, спрямованих на формування ефективного державного механізму та якісно нового соціального середовища. Поглиблення процесів глобалізації, загальносвітової та регіональної інтеграції спричиняє підвищення ролі міжнародних стандартів у різних сферах суспільного життя, в тому числі у сфері охорони й захисту прав і свобод людини та громадянина, протидії правопорушенням, забезпечення публічного правопорядку тощо. Сьогодні, під час суттєвого зростання кількості правопорушень, у тому числі у сфері користування земельними ресурсами, стає актуальним питання як правового забезпечення контрольно-наглядової діяльності у сфері земельних відносин, так і вжиття ефективних заходів протидії означеним правопорушенням.

Правове регулювання управління земельними ресурсами, покращення механізму адміністративно-правового регулювання земельних відносин, удосконалення правових засад функціонування контрольно-наглядових суб'єктів у цій сфері, моніторинг земель як засіб вдосконалення системи контрольно-наглядової діяльності у сфері земельних відносин вимагають ґрунтовних наукових досліджень. Саме тому дисертація Дмитренка Сергія Миколайовича є актуальною і своєчасною, оскільки вона присвячена теоретичному осмисленню адміністративно-правового забезпечення самоврядного контролю у сфері земельних відносин.

Про актуальність дослідження свідчить також його відповідність Концепції Державної цільової програми розвитку земельних відносин в Україні на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України

від 17 червня 2009 р. № 743-р; Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1437-р; Пріоритетним напрямом розвитку правової науки на 2016–2020 роки, ухвалених Національною академією правових наук України (рішення від 3 березня 2016 р.); Пріоритетним напрямом наукових досліджень Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» за темою «Адміністративно-правове регулювання суспільних відносин» (номер державної реєстрації 0107U008696).

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлено досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи. Загальна структура роботи в цілому є логічною, послідовною, раціональною, обґрунтованою предметом, метою та завданнями дослідження.

Надане на рецензування дисертаційне дослідження є першою фундаментальною та комплексною роботою, присвяченою визначенню сутності адміністративно-правового забезпечення самоврядного контролю у сфері земельних відносин. Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи. Здобувач використав численні наукові праці фахівців у галузі загальної теорії держави і права, теорії управління, адміністративного, конституційного, цивільного, господарського, інших галузевих правових наук, у тому числі зарубіжних дослідників. Положення та висновки дисертації ґрунтуються на нормах Конституції України, законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, які визначають основні засади адміністративно-правового забезпечення контрольної діяльності у сфері земельних відносин в Україні. Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять узагальнення практики здійснення контрольної діяльності у сфері земельних відносин, аналітичні статті, політико-правова публіцистика,

довідкові видання, статистичні матеріали з даних питань.

Мета дисертаційного дослідження і сформульовані відповідно до неї завдання дозволили дисертанту визначити особливості самоврядного контролю у сфері земельних відносин. Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб спираючись на аналіз наукових поглядів вчених та норм чинного законодавства, визначити сутність та розкрити особливості адміністративно-правового забезпечення самоврядного контролю у сфері земельних відносин, а також спираючись на позитивний вітчизняний та зарубіжний досвід, опрацювати напрямки вдосконалення відповідного адміністративного законодавства.

Об'єкт та предмет дослідження сформульовані вдало і відповідають вимогам МОН України.

Узагальнений в роботі теоретичний та нормативний матеріал аналізується з використанням вираженого методологічного апарату, який включає як загальнонаукові, так і конкретні наукові методи пізнання, зокрема: логіко-семантичний, порівняльно-правовий, класифікації, групування, системно-структурний, системно-функціональний, спеціально-юридичний, статистичний, порівняльно-правовий, структурно-логічний, компаративний та інші методи наукового пізнання.

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем адміністративно-правового забезпечення самоврядного контролю у сфері земельних відносин.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертаційне дослідження є однією із перших спроб комплексно, за допомогою використання сучасних методів наукового пізнання визначити сутність та розкрити особливості адміністративно-правового забезпечення самоврядного контролю у сфері земельних відносин, а також спираючись на позитивний

вітчизняний та зарубіжний досвід, опрацювати напрямки вдосконалення відповідного адміністративного законодавства. В результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем.

На особливу увагу заслуговують такі результати дослідження:

доведення дисертантом необхідності розробки та прийняття примірної інструкції або положення про організацію та здійснення координації діяльності суб'єктів самоврядного контролю у сфері земельних відносин, що, в свою чергу, сприятиме: а) визначенню центрів, відповідальних за узгодження та спрямування спільних зусиль взаємодіючих сторін; б) виробленню найбільш доцільних та ефективних рішень з питань взаємодії та контролю; в) підвищенню якості планування та інформаційного обміну; г) залученню до взаємодії із суб'єктами самоврядного контролю інших органів публічної влади та представників громадськості (с. 21);

встановлення, що сутність та зміст земельних відносин, як об'єкту контролю, виражено у тому, що це окрема, самостійна група регульованих нормами законодавчих та підзаконних актів суспільно-правових відносин, які: по-перше, мають своїм об'єктом категорію національного значення та цінності – землю, а також всі виникаючі у зв'язку із використанням, володінням та управлінням останньою права; по-друге, обов'язковим учасником відповідних правовідносин виступає держава в особі її уповноважених органів та їх посадових осіб; по-третє, допускають використання особливого, владно-імперативного інструментарію регулювання поведінки учасників цих відносин, у тому числі контрольно-регулятивних заходів (с. 82);

висновки дисертанта з приводу предмету контрольної діяльності в цілому, а також самоврядного контролю в сфері земельних відносин зокрема: по-перше, предмет показує на що саме спрямовано контрольну діяльність та передбачену нею сукупність інструментів впливу (форм та методів контролю); по-друге, предмет має матеріалізовану основу, тобто, це не суспільні відносини, а частки об'єктивної дійсності, у зв'язку з якими такі відносини виникають,

змінюються та припиняються (документи, об'єкти власності, конкретні типи діяльності підконтрольних суб'єктів тощо); по-третє, предмет в окремій частині встановлює межі контрольної діяльності; по-четверте, саме предмет контролю підлягає якісній оцінці контролюючими суб'єктами з метою встановлення відповідності, або, навпаки, невідповідності підконтрольного об'єкту встановленим законодавством вимогам, нормам та стандартам (с. 139);

запропонована автором класифікація видів самоврядного контролю за такими критеріями: 1) за суб'єктом самоврядний контроль поділяється на: а) контроль, що реалізується сільськими радами; б) контроль, здійснюваний селищними радами, 3) контроль, здійснюваний міськими радами; в) контроль, який здійснюється районними радами; г) контроль, здійснюваний обласними радами; 2) за напрямом: а) зовнішній контроль; б) внутрішній контроль; 3) за типом відносин: а) контроль у сфері відносин, що виникають за фактом реалізації права власності на землю; б) контроль у сфері відносин, пов'язаних із дотримання законодавства про землеустрій та охорону земель в процесі використання останніх; в) контроль у сфері відносин, що виникають з питань меліорації земель (с. 194).

У дисертації сформульовано й інші цікаві та корисні положення та висновки.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Однак, як і при дослідженні будь-якої складної і нової теоретичної проблеми, в зазначеному дисертаційному дослідженні міститься чимало спірних положень, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямами подальшої розробки даної проблеми. Зокрема:

1. Класифікуючи контроль у сфері земельних відносин на такі узагальнюючі види: державний, самоврядний та громадський (с. 54), автор обійшов увагою такий його різновид як відомчий (внутрішній) контроль, суб'єктний склад якого досить різноманітний.

2. Беручи до уваги дискусію науковців про сутність форм та методів контролю, їх перелік, ознаки, а також те, що вони досить часто ототожнюються

як у чинному законодавстві, так і у науковій літературі (с. 124-135), було б доцільно навести додаткові аргументи щодо їх розмежування.

3. Погоджуючись з таким критерієм класифікації правових актів, які регламентують самоврядний контроль у сфері земельних відносин як форма зовнішнього вираження, за яким автор поділяє їх на такі види: нормативні, ненормативні (індивідуальні), комплексні (с. 129), на жаль, ненормативні (індивідуальні) правові акти не піддаються у роботі ґрунтовній характеристиці з точки зору їх загальних ознак, вимог щодо змісту, процедури прийняття, оскарження та багатьох інших їх особливостей.

4. Вказуючи на те, що регулювання земельних відносин має базуватись на положеннях адміністративного права, насамперед у частині здійснення правового регулювання надання адміністративних послуг та забезпечення контрольної-наглядової діяльності у даній сфері (с. 139) дисертант фрагментарно розглядає таку важливу сферу адміністративно-правового регулювання як притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних проступків у сфері земельних відносин.

5. Однією з ознак адміністративних процедур здійснення самоврядного контролю у сфері земельних відносин автор називає що вони реалізуються під час простих та складних стадій контрольних процедур (с. 165), сутність та особливості яких в дисертації не невизначені.

6. Більшу увагу в дисертації варто було б приділити характеристиці результатів проведення контрольних заходів та його наслідків для підконтрольного об'єкта, які можуть бути підставою для притягнення винного до відповідальності, відміни акта управління, відсторонення його від виконання службових обов'язків або навпаки – підставою для заохочення підконтрольного об'єкту, поширення його передового досвіду тощо.

Натомість, висловлені зауваження носять характер побажань та не можуть суттєво вплинути на загальну високу наукову цінність рецензованої роботи та позитивну оцінку проведеного автором дослідження.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані у: науково-дослідній роботі; правотворчості; навчальному процесі та практичній діяльності.

Основні положення дисертаційного дослідження знайшли своє відображення в 5-ти наукових статтях, 4 з яких опубліковано у фахових виданнях України, 1 — у зарубіжному виданні, та 3-х тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Загальний висновок.

Вказане дозволяє зробити висновок, що дисертаційне дослідження «Адміністративно-правове забезпечення самоврядного контролю у сфері земельних відносин» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання, яке має суттєве значення для науки адміністративного права. Дисертація відповідає науковій спеціальності 12.00.07 та вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а його автор — Дмитренко Сергій Миколайович — заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 — адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

В.о. завідувача
кафедри кримінально-правових
дисциплін та судочинства
Сумського державного університету,
кандидат юридичних наук

О. С. Бондаренко

